

Bespreking: Flora of North America, Bryophytes: Mosses, Part 1

Flora of North America Editorial Committee (2007) Flora of North America North of Mexico. Volume 27: Bryophytes: Mosses, Part 1. Oxford University Press. ISBN 978-0-19-531823-4. Prijs £ 58,-.

Augustus 2007 verscheen deel 27 in de reeks Flora of North America, een groots opgezet project waaraan 34 universiteiten samenwerken in de “Flora of North America Association”. De eerste twee delen werden gepubliceerd in 1993, waarna in latere jaren de delen 3 t/m 26 uitkwamen. De mosflora was enige jaren geleden aan de beurt en wordt beschreven in de Volumes 27, 28 en 29. In Volume 27 zijn de acrocarpe mossen behandeld, deel 28 zal de pleurocarpen omvatten en deel 29 de levermossen. Deel 30 sluit het project af met een totale bibliografie en een index. Voor alle delen zijn specialisten uit de gehele wereld uitgenodigd om mee te werken.

Het was voor mij een grote eer om als specialist te worden gevraagd om samen met Roxanne Hastings uit Canada de *Grimmia*'s te mogen verzorgen. Volume 27 opent met een prachtige kleurenplaat, getekend door Patricia Eckel, van *Grimmia brittoniae* R.S. Williams, een endem uit het westen van Montana en het noorden van Idaho. Alle volumes zijn kloek van vorm en volume 27 omvat maar liefst 734 bladzijden, 757 illustraties en 621 verspreidingskaartjes. De *Grimmia*-flora van Noord Amerika, ten noorden van Mexico, bestaat uit 43 soorten, waaronder drie door mij als nieuw beschreven: *Grimmia nevadensis*, trof ik aan op meerdere plaatsen in de Californische Sierra Nevada en *Grimmia shastae*, is tot op heden alleen bekend van Mt. Shasta, een vulkaan in Californië, waar ik ook *Grimmia lesherae* aantrof, die ik had beschreven van Mt. Baker in de staat Washington. Volume 27 behandelt in totaal 704 soorten, waarvan er 109 behoren tot de *Grimmiaceae*. Van deze 109 zijn 30 endemisch, het hoogste aantal binnen de acrocarpische families, op de voet gevolgd door de *Sphagnaceae* met 89 soorten, waaronder 26 endemisch en de *Funariaceae* en *Pottiaceae* met elk 15 endemen. Wat betreft de *Racomitriums* is het wel even wennen. Voor dit geslacht was de Poolse familie Ochyra, Ryszard en Halina, uitgenodigd, die hier hun nieuwe indeling mochten neerleggen. Om enkele voorbeelden te geven: *Bucklandiella affinis*, *Niphotrichum canescens* en *Codriophorus acicularis*, dat is even schrikken. Het geslacht *Racomitrium* bestaat nog maar uit één soort, *Racomitrium lanuginosum*. Voor het geslacht *Grimmia* hadden ze ook een vergaande opsplitsing willen doorvoeren maar Roxanne en ik voelden daar weinig voor, zodat in Noord Amerika dit geslacht tot op heden nog niet is geslacht door de familie Ochyra, die in het verleden al veel exotische waar op de markt heeft gebracht zoals *Gradsteinia* en *Touwia*, genoemd naar onze Rob Gradstein en Dries Touw. Toen ik daar Dries ooit mee feliciteerde, zei hij glimlachend: “Ik ben benieuwd hoe lang dit overeind blijft”. In elk geval ben ik blij dat wij voorlopig de Poolse opsplitsing van het geslacht *Grimmia*, genoemd naar de Duitse botanicus uit Gotha J.F.K. Grimm (1737-1821), hebben kunnen voorkomen, maar je weet maar nooit.

Henk Greven

Bespreking: Korstmossen op de Bossche vestingsmuren

Jan Maassen & Henk Vennix (2007) De Groene vestingmuren van 's-Hertogenbosch – korstmossen onder de loep. Adr. Heinen Uitgevers, 's-Hertogenbosch. 120 pagina's. Prijs € 22,95.

De afgelopen drie jaar heeft een omvangrijke restauratie van de stadswallen van Den Bosch plaatsgevonden. Omdat er op de bakstenen muren veel beschermde muurplanten groeien, is een

speciale techniek gebruikt om de muren te versterken zonder de muurplanten aan te tasten. Hierbij werden gaten in de muren geboord waarna beton achter de muur werd gespoten. Niet alleen de beschermde vaatplanten kregen de aandacht in het vooronderzoek. In 1998, 2003 en 2004 hebben diverse lichenologen de muren onderzocht en zeldzame soorten gevonden waarvan *Caloplaca albolutescens* (Zuidelijke citroenkorst) wel de meest bijzondere is. Het boek De Groene vestingmuren van 's-Hertogenbosch geeft een gedetailleerd beeld van de muurplanten, historie en restauratie-technieken van de stadswallen en grachtenkanten van Den Bosch, in woord en in beeld. Dat de auteurs erg onder de indruk waren van de korstmossen uit zich in de talrijke paginagrote foto's van natuurfotograaf Henk Vennix.

Laurens Sparrius

Erratum en aanvulling op Siebel & Bijlsma (2007), Europese verspreiding en status van Nederlandse mossen. Buxbaumiella 77: 22-48.

Het onderschrift van de figuren op p. 34 is deels weggefallen. Hier moet staan:

Huissense Waarden, Grote Bloem. Een rijke groeiplaats van de Europese rodelijstsoort *Ephemerum cohaerens* op de laat droogvallende oever van het wiel. Samen met o.a. *Cyperus fuscus* en *Eleocharis acicularis* (foto's: Rienk-Jan Bijlsma; boven: 9 oktober 2004; onder: 1 mei 2005).

Tabel 11 (Nederlandse mossoorten van internationaal belang) in paragraaf 9 (Internationale betekenis van de Nederlandse flora) is na publicatie van Buxbaumiella 77 nog aangepast en opgenomen in:

Bijlsma, R.J. & H.N. Siebel. 2007. Mossen. In J.A.M. Janssen & A.H.P. Stumpel (red.), Internationaal belang van de nationale natuur. Ecosystemen, Vaatplanten, Mossen, Zoogdieren, Reptielen, Amfibieën en Vissen. MNP-rapport 43; 33-39 (te downloaden van www.wotnatuurenmilieu.wur.nl).

Ten opzichte van de Buxbaumiella-versie van deze tabel is het criterium Specifieke reden afgevoerd waardoor *Barbilophozia kunzeana* en *Dicranum spurium* zijn komen te vervallen. Van een aantal (sub)atlantisch gematige soorten is het aandeel areaal in Nederland bijgesteld (>1% van het Europese areaal) en deze soorten zijn alsnog opgenomen in de lijst van mossoorten van internationaal belang: *Cephalozia macrostachya*, *Leptodontium flexifolium*, *Lophozia capitata*, *Orthotrichum pulchellum*, *Pohlia lutescens*, *Scleropodium cespitans*, *Scopelophila cataractae*, *Syntrichia latifolia*, *Zygodon conoideus* en *Z. viridissimus*.